

KomSamman – Integration när det är som roligast.

Bahareh Bakhshayesh

Dan Fränkel

Resurscentrum för nyanlända inom förskola och skola

*“We need a new way of thinking to solve the problems caused by the old way of thinking.”
Albert Einstein.*

Det är en onsdag eftermiddag i Flemingsberg. Skymningen sänker sig och i det lätta duggregnet kommer grupper av barn släntrande från den närbelägna skolan. Vid trappan i centrum möter de ett glatt stojande gäng. Just där, där de möts, ligger Flemingsbergs kyrka och det är dit de är på väg. Några barn har sjal på huvudet, några är svarta, några är blonda, en del skrattar och pratar med varandra på ett främmande språk, andra pratar svenska efter förmåga. I dörren till kyrkan hjälper de en mamma med ett barn i vagn och ytterligare ett i handen.

Barnen går nerför trappan i kyrkan och stöter på Bilal som väntar vid en tavla med en tuschpenna i handen. Man skriver upp sig för en aktivitet på tavlan. Sagor, bild, fotboll, dans eller fritidsgårdens verkstad. En sväng runt lokalen, kramar till Bahareh, Mari och de andra i personalen. På väggen i den stora salen hänger porträtt av barnen, som en mamma ritat. Där inne serveras mellanmål av några äldre flickor. Under tiden har mamman med småbarnen gått in till kaféet. Växlar några ord med Faezeh och med prästen Baldur, tar sig en kopp kaffe och sätter sig att prata med några andra kvinnor en stund innan hon tar barnen med sig och går in i sagorummet.

Innan kvällen är slut har ett hundratal personer, barn och vuxna, deltagit i olika verksamheter. De har också träffat vänner, kanske fått nya, fått hjälp av en kurator eller diakon med ett praktiskt problem eller haft ett samtal om något som tynger dem. Några barn har just fått veta hur man blir medlem i en idrottsförening, andra har fått hjälp med en besvärlig läxa. Det är onsdag i Flemingsberg och detta är KomSamman. En mötesplats för nyanlända barn och föräldrar och ett samarbete mellan Huddinge kommuns barn-och utbildningsförvaltning, kultur-och fritidsförvaltning, Svenska kyrkan och Huddinge Idrottsförening.

KomSammans verksamhetsidé:

KomSamman är en mötesplats för nyanlända föräldrar och deras barn.

KomSamman syftar till att bryta ett utanförskap genom att erbjuda

- meningsfull samvaro för barn och föräldrar
- möjligheter att knyta nya sociala kontakter
- kontaktytor mot det svenska samhället

Verksamheten ska bidra till bättre hälsa, stärka föräldrarna i deras föräldraroll, stimulera språkutveckling och genom skapande verksamhet ge möjligheter att bearbeta upplevelser. KomSamman ska präglas av "hjälp till självhjälp" och deltagarna uppmuntras att ta egna initiativ.

KomSamman bygger på samverkan mellan kommunala verksamheter och den ideella och frivilliga sektorn.

Så här började det

Resurscentrum för nyanlända inom förskola och skola (i fortsättningen förkortat RCN) är en enhet inom Huddinges barn-och utbildningsförvaltning med uppgift att organisera skolornas mottagande av nyanlända elever och svara för elevhälsan under den första tiden. De flesta nyanlända grundskoleelever finns i s.k. förberedelseklasser för att lära sig svenska. RCN:s kuratorer stöttar barnen i dessa klasser. Annerstaskolan i Flemingsberg tar emot närmare 100 nyanlända barn varje år. När Bahareh Bakhshayesh började arbeta som kurator där märkte hon snart att behovet av hennes tjänster var mycket stort men också att det inte gick att arbeta som traditionell kurator. Att sitta och prata i enskilda samtal passar inte alla barn. Bortsett från att de här barnen inte hade språket och heller inte den traditionen, fanns det många andra

hinder. Av lojalitetsskäl ville man kanske inte prata om hur det är hemma, det kan kännas som att lämna ut sina föräldrar. Många var rädda, de levde som gömda eller papperslösa.

Men det fanns också ett annat tungt vägande skäl till att försöka hitta andra former. Vår absoluta uppfattning var att barnen inte i första hand behövde prata om sådant de upplevt. Vad de behövde var att få struktur och sammanhang i sin vardag. Att få göra något roligt tillsammans skulle vara betydligt bättre för deras välmående än att sitta i ett jobbigt kuratorsamtal, kort sagt. ”Prata hjälper inte” var något som barnen själva sa till oss. Vi såg också hur inneboende oro och frustration, tillsammans med avsaknaden av ett gemensamt språk skapade konflikter mellan barnen. Föräldrarna var oroliga för att barnen var sysslösa, de satt framför teven eller datorn och lekte sällan med andra. Bahareh började pröva med gruppverksamheter. Till att börja med en tjejgrupp där man bara skulle prata och göra ”tjejsaker” tillsammans. Hon hade räknat med en grupp på ca 10 flickor men när det kom 30 och dessutom pojkarna började klaga på att inte de fick ha en grupp förstod hon att hon måste tänka om.

Kurativt arbete kan också vara att skapa en trygg relation. Det är ingen tillfällighet att barnen kramar alla när de kommer till KomSamman. Relationer och struktur skapar tryggheten. ”Kan vi inte ge dem något annat kan vi åtminstone se till att de får de må bra här en dag i veckan” blev Baharehs egen utgångspunkt.

För en utökad verksamhet krävdes utrymmen. Vi fick kontakt med kyrkan i Flemingsberg. och det visade sig att det fanns en hel källarvåning som nästan inte användes alls. Kyrkoherden, Helena Hedlund, var positiv till ett samarbete. Att arbeta med integration och mångkulturell verksamhet är en självklarhet för en församling i ett område med över 140 nationaliteter, tyckte hon.

Huddinge IF är den största fotbollsklubben i kommunen. Det är en förening med ett gediget socialt engagemang, vilket vi bl.a. hade sett i de öppna fotbollskvällar man ordnade tillsammans med fritidsgårdarna i Huddinges utsatta förortsområden. HIF:s ordförande, Per Brick var genast med på vårt förslag om ett gemensamt projekt.

Forskning

Vad säger forskningen om hur man bäst stöttar de nyanlända barnen? Professor Anders Hjern har studerat hur det gått för flyktingbarn som kommit till Sverige. RCN bjöd in honom till en föreläsning i Huddinge. I sin forskning har Hjern visat att traumatiska upplevelser som barnen har gått igenom innan de kom hit inte behöver innebära att de får svårigheter senare i livet. Mer avgörande är hur vi tar emot dem och i vilket sammanhang de hamnar i det nya landet. Hjern utgår från s.k. skyddsfaktorer, dvs. faktorer som bidrar till en positiv utveckling och listar följande punkter som de viktigaste:

- Bra skola/förskola till barnen. Har man det, menar Hjern, behövs egentligen inte mycket annat. Det handlar om att stärka barnets vardagsmiljö, att skapa en trygg och hållande struktur.
- Föräldrastöd. Föräldrarnas omsorgsförmåga kan svikta i den nya och för dem ofta svårbegripliga situationen. De som arbetar med att stötta barnen blir också viktiga i att stötta föräldrarna. Inte minst är det viktigt att föräldrarna känner sig trygga och välkomna i barnens skolmiljö. Hjern använder Antonovskys begrepp KASAM (känsla av sammanhang). ”Att i en segdragen asylprocess uppleva begriplighet, hanterbarhet

och meningsfullhet är få förunnat" (Hjern, s 34). Detsamma kan faktiskt gälla för den som kommer som ny till ett främmande skolsystem.

- Nya sociala nätverk för familjerna. "En gemensam faktor i nyanlända flyktingfamiljers liv är ett dåligt nätverk" (a.a. s 33).

Hjern skriver också: "Det finns inget särskilt starkt vetenskapligt stöd för att det är bra för alla människor att bearbeta svåra minnen genom att prata om dem..... Samtidigt finns mycket goda erfarenheter från flera håll i Sverige av att hjälpa nyanlända flyktingbarn att uttrycka sina erfarenheter i bildgrupper. Kanske är en rimlig tolkning.. att det är viktigt att respektera varje människas eget sätt att handskas med sina traumatiska minnen... Det finns anledning att visa respekt för barn som väljer att låta bli att prata" (a.a. s 40).

Anders Hjern sammanfattar sina slutsatser: Generella åtgärder som ger "lite till många" är bättre än riktade åtgärder till ett fåtal (föreläsning i Huddinge, maj 2010).

Docent Henry Ascher m.fl. kommer till liknande slutsatser i deras forskning vid Göteborgs universitet. De har frågat ett antal asylsökande barn om vad dessa tyckte var viktigt för att man ska må bra. "Föräldrarna framstår tydligt som den viktigaste hälsofrämjande faktorn för barn under asylprocessen. Samtidigt utgör barnen också en hälsofrämjande faktor för föräldrarna...Antonovskys forskning om salutogena faktorer visar att en människas förmåga att se tillvaron som begriplig, hanterbar och meningsfull och därigenom uppleva en känsla av sammanhang är starkt kopplad till hälsa och välbefinnande. För barn har föräldrarna en avgörande betydelse för att förmedla känslan av att tillvaron är begriplig...Att verka för barnets bästa kräver alltså uppmärksamhet på föräldrarnas bästa i mottagandet." (Mellan det förflutna och framtiden, s 278). "*Jag mår bra när mamma och pappa mår bra*", som ett intervjuat barn säger (a.a. s226).

Även Ascher poängterar skolans roll: " Vi anser att det är viktigt för asylsökande elever att utan dröjsmål får börja skola och förskola...Riktad information till föräldrar...liksom mer generellt om hur den svenska skolan och förskolan fungerar, är att betrakta som grundläggande förutsättningar för deras möjligheter att påverka skolgången och stödja barnen i deras skolgång." (a.a. s 283). "*Skolan hjälper till att lugna henne, göra henne tryggare*", säger en intervjuad förälder. Men intervjuerna lyfter också fram vikten av vänner och fritidsaktiviteter för välbefinnande. Barnen är påtagligt ensamma. De vänner man har finns i klassen men man har inga möjligheter att träffa dem på fritiden. Man deltar inte i fritidsaktiviteter, ofta för att man inte har råd, och tillbringar fritiden hemma med att läsa läxor och passa småsyskon.

Två andra utgångspunkter

I Skolverkets anvisningar för hur mottagandet av nyanlända elever ska gå till skriver man: "Kommunen bör verka för att samarbetet mellan olika berörda parter i närsamhället utvecklas." (SKOLFS 2009:15). Genom KomSamman uppfyller RCN denna del av statsmakternas krav på kommunen.

En annan utgångspunkt finns i citatet från Einstein på framsidan. Mer om detta senare.

Invigning

Nu hade vi lokaler, vi hade samarbetspartners, vi hade idéer om vad vi ville göra och vi hade tagit del av forskning som visade att vi var på rätt spår. Bara att sätta igång! Vi bjöd in till en

invigningsfest i oktober 2010. Internationella föreningen för invandrarkvinnor bjöd på mat och några musiker ställde upp gratis. Vi var nog lite oroliga att det inte skulle komma några och vi skulle bli stående där med mat och gäster. Hur många som kom vet vi inte. Vi slutade räkna vid 150, det enda vi vet säkert är att det var betydligt fler än vad lokalen tillåter! Vi började lite smått undra vad vi gett oss in på....

Vi är igång

KomSamman äger rum på onsdagar mellan klockan 15-20. Ett hundratal besökare, varav ungefär 70 barn, är vanligt. Kärnan i verksamheten, dans, bild, sagor, fotboll och fritidsgården, har funnits med hela tiden. Andra aktiviteter har tillkommit under tiden, några har också försvunnit. Eftersom barnen kommer direkt från skolan serverar vi mellanmål.

Vi blev plötsligt medvetna om att en så stor verksamhet kräver personal och en budget. Vi hade först sökt projektmedel från länsstyrelsen vilket vi inte fick. I stället kunde vi få medel från kommunens förvaltningsövergripande organisation för samverkan för barn och ungdomar, Samkraft.

Kyrkan..

Dessutom kan kyrkan kan hjälpa på ett annat sätt som inte myndigheter kan. De har till exempel hjälpt en familj med pengar till medicin....barntimmar...

Huddinge IF:s deltagande är en del av Riksidrottsförbundets projekt Idrottslyftet. Projektet utgår från FN:s barnkonvention och bygger på allas rätt att vara med. Genom att HIF är kontakten till Idrottslyftet för alla föreningar i kommunen har man ett stort kontaktnät och möjlighet att slussa de som vill idrotta vidare.

Både kyrkan och HIF bidrar på det sättet till ett av våra mål, att visa på nya vägar ut i det svenska.....

Fritidsgården

UngZon Flemingsberg är namnet på fritidsgården, som ligger i direkt anslutning till kyrkan. Där finns en verkstad där man bl.a. kan pyssla, måla eller ägna sig åt keramik. En personal från UngZon finns alltid där som ledare. Ewa Melin Larsson är chef för UngZon:

” Jag vill alltid jobba gränsöverskridande. Genom KomSamman når vi en målgrupp som annars inte skulle hitta hit, eller kanske inte få komma hit för sina föräldrar. Speciellt roligt för oss är det är så många flickor som kommer. Att öka andelen besökande flickor är ju också ett av våra huvuduppdrag. För våra ungdomar är det positivt med mångfalden och att se samarbetet med kyrka och föreningsliv.”

KomSamman – för vem?

Vår målgrupp är främst barnen i förberedelseklasserna. En del fortsätter att komma efter att de gått ut i reguljära klasser, ibland har de med klasskamrater därifrån. Det är så integrationsprocessen uppstår. Cirklarna vidgas, man hittar nya kontaktytor. Hjerns och Aschers forskning handlar om flyktingar och asylsökande, men de familjer vi träffar har kommit hit av många olika skäl. En stor del är arbetskraftsinvandrade. För barnen spelar det mindre roll varför man flyttat. Det är aldrig de som valt att flytta och flytten i sig kan ha varit något av ett trauma. Inom forskning pratar man om migrationsstress som en övergripande beteckning på psykiska svårigheter som drabbar migranter (se tex. Al-Baldawi) och vi har funnit det vara ett användbart begrepp för att förstå våra barn

Dansen – från osynlig till synlig

Jacquelin är dansterapeut och leder dansgruppen. Hon ville själv sätta rubriken på detta stycke:

”Dans är ett universellt språk, det ger möjlighet till kommunikation även för dom som inte kan svenska. Mitt mål här är att alla ska känna sig välkomna i rummet. Alla får vara med. Det handlar om att man ska våga uttrycka sig och våga pröva på nya saker.

Dansen bygger broar. Barnen visar upp dans från den egna kulturen och lär ut till de andra. De tar ansvar för att lära varandra. Man får träna på att vara ledare och på att förklara och instruera. Det blir träning i svenska samtidigt. Det är häftigt att se när vissa plötsligt får status i gruppen som de inte haft innan. Det är det jag menar med ”från osynlig till synlig.” Vi har haft danser från hela världen: arabisk, afrikansk, ja till och med klassisk balett har förekommit. Dans är ofta en viktig del av den egna kulturen. I vår grupp får man den bekräftad vilket också blir att bekräfta en viktig del av en själv, som individ. Jag tror att det gör barnen bättre rustade att möta det svenska samhället! Det utvecklar också deras språk, vi vet ju att det finns ett samband mellan motorisk träning och språkutveckling.

Jag är inte pedagog, min uppgift är inte att lära ut. Min kompetens är att skapa gruppsammanhållning och träna på socialt samspel. Jag vill att de ska vara nyfikna på varandra, inte rädsla för det främmande. Mycket handlar om att våga i dansrummet. Däremot förekommer ingen terapeutisk bearbetning av upplevelser, till det skulle krävas en slutna grupp som jobbade tillsammans över en längre tid.”

Bild

Birgitta är bildterapeut och den som ledde bildverksamheten under det första året. Hon använde sig av både målning och lera.

”Bilderna är en viktig bit av Komsamman. Jag ser det som att vi jobbar inom tre viktiga områden: jagstärkande, socialt samspel i rummet och språkträning. Det handlar om att låta barnen arbeta med det material som kommer fram och att de ska våga använda sig av det utan att jämföra sig med varandra. Ett exempel: en flicka återkom ständigt till att rita båten mellan Sverige och Polen. För henne var det ett sätt att med hjälp av bilder knyta ihop sina världar. Det är vad jag kallar jagstärkande. Samtidigt fick hon respekt i gruppen och fick öva på att prata om sina bilder på svenska. Andra barn ritade bilder från krig, det var ett sätt att försöka hantera minnen och upplevelser. För barnen är det viktigt att få sina bilder bekräftade, de blir väldigt stolta när vi hänger upp dem.

Som ledare kände jag verkligen att jag gjorde en insats. Rollen kräver stor respekt för varje individ. Är jag trött en gång eller blir osäker märks det direkt på gruppen. Det är viktigt att de känner sig trygga och att det finns regler som vi följer. Som ledare måste jag också värna om rummet. Det är där tryggheten finns, det ska inte vara massa spring och störande avbrott. De här barnen blir lätt störda och tappar fokus och jag tror att det är extra viktigt med struktur när språket är svagt. I början var det rätt mycket spring men sedan skapade vi två fasta grupper med c:a fem barn i varje, uppdelade efter ålder.

Det fanns några barn som man kände hade behövt mer än vad jag kunde ge dem på KomSamman. I ett fall tog jag upp det med skolpsykologen som fortsatte att träffa barnet.”

Fotboll

Mycket forskning om nyanlända barns villkor nämner just fotboll som viktigt. Ascher skriver till exempel: ”En del beskriver fotbollen som ett sätt att koppla av och glömma rädsla och osäkerhet för en stund. Asmar och Polat som inte kunde spela fotboll i Bagdad för att det var för farligt, beskriver möjligheterna för dem att spela fotboll i termer av frihet” (Mellan det förflutna... s 228).

Jonas är fotbollstränare i Huddinge IF. Han tar med sig de barn som skrivit upp sig för fotboll till sporthallen som ligger i anslutning till fritidsgården:

”Är det många delar vi upp efter ålder, annars kör vi alla. Som mest har jag haft 72 barn där! Alla åldrar mellan sex och 16 år, ungefär en fjärdedel brukar vara flickor. Vi spelar utan skor, inga speciella kläder eller utrustning behövs.

Varför har vi fotboll på KomSamman? För att de ska få vara barn och få leka. Här kan alla vara med, oavsett språk. Jag märker att de har stora behov av att få röra sig och få ut energi. Den motoriska träningen tror jag även gynnar dem i skolarbetet.

Det ger mycket annat också, till exempel språkträning. När man i iver och stundens hetta måste göra sig förstådd glömmar man att man är blyg eller inte kan språket. Det är också en slags träning i demokrati. Vi delar upp lagen så att de blir någorlunda jämna och det är alla med och tar ansvar för. Sen måste man följa regler som är enkla och tydliga. Det är speciellt roligt att se hur de större barnen tar hänsyn till de mindre när de spelar tillsammans. Det är en stor anledning till att vi aldrig har några skador.

Från Huddinge IF har vi en uttalad målsättning att finnas med i sådana här sammanhang. Vi vill ta ett socialt ansvar. Däremot bedriver vi ingen aktiv rekrytering bland barnen på KomSamman, men det är klart att en och annan hittar till våra lag den vägen också. Men det är inte syftet.”

Sagor

Anna- Stina är pensionerad förskollärare och leder sagoverksamheten:

” I rummet har jag små dockor, möbler och andra saker som jag använder när jag berättar. Barnen kan vara i alla åldrar, ibland kommer också mammor med småbarn.

Jag brukar fråga vad de vill göra. Ibland berättar jag, ibland berättar barnen. Deras egna sagor handlar ofta om familjer och kompisar och då vill de ha med mina leksaker, speciellt familjesakerna. Ibland är det svårt att avgöra hur mycket de hittar på i stunden och hur mycket som är inslag av sagor från det egna landet. Jag kan också känna igen en del från sagor jag har berättat. Vi har ett blädderblock där de kan rita och berätta. Bra att stå och klottra där för den som inte vill visa att han lyssnar.

Det händer att de berättar om krig och andra svåra saker de upplevt. Det känns som jag får ett förtroende, jag känner mig hedrad och låter dem berätta utan att pusha på. Ibland tar jag upp deras sagor. En gång berättade en pojke en fantastisk saga om en drake som hjälpte människorna. Den berättade jag senare för ett gäng pojkar. Nästa vecka kom en av dem tillbaka med några andra kompisar och ville höra den igen. Sånt ger mig mycket.

Vad tillför sagorna de här barnen? Trygghet framför allt. Sagor i sig handlar mycket om trygghet. Upprepningar, igenkännande och att det ordnar sig på slutet. Våra sagostunder blir en träning i att våga ta plats i en grupp, liksom att visa hänsyn. Min uppgift är att hålla lugnet i rummet. Man får inte retas, man ska visa respekt för den som berättar, man ska vänta på sin tur. På så vis ger det också något för skolarbetet. Sedan har vi ju också själva träningen i svenska och i att berätta. Att se sammanhang, början och slut. Mycket forskning visar att berättandet är viktigt för att man ska kunna tillgodogöra sig en text.

Sagor är viktigt för våra barn och det märker jag ofta. Det är en häftig upplevelse när tio ungar i olika åldrar sitter uppslukade och lyssnar på min berättelse!”

Kaféverksamheten

I kaféet samlas de vuxna. Där kan man få prata med en av RCN:s kuratorer utan att behöva boka en tid. I många fall handlar det om information eller hjälp med praktiska saker. 6-8 sådana kuratorsamtal per kväll är vanligt. Vi använder inte tolk där men vill man prata om något känsligt kan man boka in en egen tid med kuratorn och då tar vi förstås in tolk om det behövs. Även diakoner och prästen brukar finnas i kaféet och en del föredrar att prata med dem. Men det viktigaste som sker i kaféet sker mellan deltagarna själva. Faezeh är ansvarig. Hon säljer kaffe och hembakat till självkostnadspris:

”Min uppgift är att få alla att känna sig välkomna. Jag vet själv hur det vara att komma ny till Sverige och känna sig utanför överallt. Här kan alla vara med på lika villkor. När det kommer någon ny tar jag hand om dem lite extra. Pratar med dem och kopplar ihop dem med andra som är där. Jag pratar själv fyra språk men vi försöker se till att det är svenska som talas här.

Här får de vuxna nya vänner att umgås och prata med. De bor ju trångt och har inga möjligheter att bjuda hem andra. Det pågår alltid diskussioner, om allt möjligt. Om egna problem, om barnen... Häromdagen var det en lång diskussion om att sluta röka. Det är sådant man gör med sina vänner. På köpet lär de känna varandras kulturer. Spela bingo är populärt. Vi har roligt, gnabbas lite och tränar språket samtidigt. Det viktigaste är att ingen ska känna sig ensam.

Sådär en 30 personer på en kväll är inte ovanligt. Jag blir alltid glad när det kommer nya vuxna, 4-5 varje gång kan det vara. Många tar med sina vänner, de behöver inte alls vara nyanlända. Det är flest kvinnor men också män. Vi vill gärna ha dit fler pappor men ibland säger kvinnorna att de inte vill ha männen där. De har så många egna fritidssysselsättningar, tycker man. Genom kyrkan kommer svenskar också hit.

KomSammans mål, att man ska bryta isolering och hitta nya vägar till det svenska samhället, fungerar verkligen på kaféet. Här finns alltid någon att vända sig till, man kan fråga om arbete, utbildningar eller andra saker som rör samhället. För föräldrarna är det en trygghet att veta att barnen har det bra när de är hos oss. Och barnen mår bra av att veta att deras föräldrar finns i samma hus, om de behöver dem.

*Man kommer så nära de här familjerna. En kvinna kom med ett nyfött barn första gången och under de år hon kom till oss fick hon ytterligare ett barn. De blev verkligen **hela KomSammans barn**. Alla var engagerade i deras kamp för att få stanna här.”*

Sommarverksamheten

- Första gången jag var med på förberedelseklassens skolavslutning grät flera av barnen, berättar Bahareh. För dem väntade bara sysslöshet och isolering. De aktiviteter som samhället erbjuder hittar man inte till eller så har man inte råd. Många av våra familjer har aldrig varit utanför Flemingsberg.

Ascher m.fl. bekräftar i sin forskning vad vi sett: ”Under sommarmånaderna och andra perioder med skoluppehåll förlorar barnen den struktur som skolan ger.. I studien har vi sett att den sysslöshet detta leder till har en påtaglig effekt på många barns hälsa och välbefinnande. Vi menar att det är viktigt att planera för aktiviteter under sommaren Exempel på sådana kan vara sommarskola, badbussar... Här är det viktigt att inte enbart fokusera på traditionella pojkaktiviteter utan att också fokusera på flickors specifika behov.. (Mellan det förflutna... s 286)

Under sommaren florar man också det man hade lart sig, tranar inte spraket etc.,

Stommen i våra sommaraktiviteter har varit badbussarna. De har gått till närbelägna badplatser för att visa att det finns saker man kan göra själv, gratis och på inte alltför långt avstånd från Flemingsberg. Badbussarna har varit mycket uppskattade, vackra dagar har vi haft mer än 50 deltagare, barn och vuxna. HIF ordnar sedan länge fotbollsskola på somrarna, KomSammans barn (både pojkar och flickor!) har fått delta gratis. Genom HIF har vi haft tillgång till andra föreningsaktiviteter. Bl.a. har lokala simföreningen ordnat simskola för flickor och mammor och bowlingklubben bjudit på bowling. Kyrkan har arrangerat familjeutflykter till olika utflyktsmål i stan och vi ordnade själva några museibesök. Sommaren 2012 avslutades med en festivalvecka i Flemingsberg. Varje dag pågick något. Föreningar som visade upp sig, polis och brandkår som var där, studenter från den närbelägna Södertörns högskola som berättade om vad de gör, loppmarknad, mm. Sista dagen ägnades åt musik och dans och världsbandet Golbang (www.golbang.se) spelade till självkostnadspris. Veckan avslutades med utomhusbio som varade natten lång.

Vi vill ge barnen något att berätta för sina vänner efter lovet. Syftet med festivalen var samma som våra andra aktiviteter: bryta isolering, skapa nya nätverk, meningsfull sysselsättning för barn och föräldrar ihop. På köpet får man en känsla för bostadsområdet, något som förhoppningsvis lönar sig på sikt.

” Festival ett bra tillfälle för rekrytering ”

En festival är ett utmärkt tillfälle för rekrytering av nya studenter. Johan A och Lisa S passade på att berätta mer om civilingenjörsutbildningen inom medicinsk teknik för nyfikna festivalbesökare i Flemingsberg.

- *Visst är det viktigt att vara här, dels för att berätta om vår utbildning eftersom den är rätt ny, men även för att berätta för de boende om KTH:s verksamheter i Flemingsberg. Det finns en stor nyfikenhet på vad vi gör i campusområdet, säger Johan.*

(Från hemsidan Flemingsberg.se)

Spin-off

KomSamman får bli vad det blir, var vårt motto när vi startade. I grundtanken fanns ju också att deltagarnas egna initiativ skulle få forma verksamheten. Så har det i stor utsträckning blivit. Spin-off har vi kallat dessa aktiviteter. Många har kommit till, vissa finns kvar, andra har försvunnit på vägen. De kan ha skett på onsdagarna eller på andra dagar. Exempel på sådana spin-off:

- Karate. En pappa visade sig har varit landslagstränare i sitt hemland. Han har haft karategrupper för både barn och vuxna.
- Konstkurs. Leds av en person som från början var praktikant på Kulturskolan. C:a 25 personer, både barn och vuxna, har deltagit och kursen avslutades med en uppskattad vernissage på fritidsgården.
- Musikgrupp, ledd av en student från Socialhögskolan som också är musiker.
- Afrikansk dans och hiphop, ledd av en flicka som går i nian.
- Pappafotboll, arrangerad av HIF på tisdagar. Ett sätt att nå fler pappor än dem som kommer på onsdagarna.
- Språkkafé. Äger rum i kyrkan två dagar i veckan. Man samlas för att bara prata svenska med varandra under otvungna former. Även utländska studenter från högskolan har hittat dit. Språkkaféet leds ideellt av två pensionerade lärare.

Stökiga killgänget

Kanske är det också en slags spin-off. Det rörde sig om ett gäng killar mellan 9-13 år. De var långt ifrån nyanlända, de flesta var tvärtom födda här. Det här var killar som var ökända i skolan och som gjort sig omöjliga överallt. De sökte sig till KomSamman, vi hade uppenbarligen något som tilltalade dem. De var stökiga även där och var säkert inställda på att som vanligt bli utslängda. Vi diskuterade det här ganska mycket. Vi eftersträvar ju en blandning och vår inställning är att alla är välkomna. **Mot killgänget blev förhållningsättet: ”Vi tycker om att ha er här, gå hem nu och lugna ner er, ni är välkomna tillbaks nästa vecka.”** Det har fungerat! De kommer troget, blir ibland fortfarande utkörda men skapar sällan bråk. Särskilt sagorna lockar flera av dem. Anna-Stina skriver i sin dagbok:

”Efter fotbollen kom ”grabbarna”. Just då var det en pojke som berättade en historia om några spöken som krävde igen sin heliga bok och grabbarna slog sig faktiskt ner och lyssnade. (Visserligen efter att jag påpekat att vi lyssnade på en saga och att de fick välja på att sitta och lyssna eller gå ut igen. Men ändå!)

Z frågade om han också fick berätta och jag svarade: ”Självklart, men du får vänta på din tur.” Han satt som ett ljus på en stol lite på avstånd från de andra, som låg utspridda över kuddarna. Han t.o.m. hyssjade på dem emellanåt.

Sedan berättade han en historia med hjälp av dockorna. Han hade nog en idé om vad den skulle handla om, men det var lite svårt att förstå. Efter en stund började han namnge dockorna efter kompisarna som lyssnade och då blev det förstås lite tjafs, men godmodigt, inte aggressivt.”

Tilläggs kan att Anna-Stina loch **resten av personalen** fick stora kramar av hela gänget sista gången före jul!

Ungdomspraktikanter

Vi har ofta haft ungdomar i gymnasieåldern som hjälpredor. Vi har kallat dem ungdomspraktikanter. De har tex. serverat mellanmål, hjälpt till att plocka fram och plocka undan, ibland har de också kunnat ta grupper av barn för en aktivitet. Det handlar inte om personal vi rekryterat, dessa ungdomar har nästan alltid haft en historia med sig. Två exempel (med fingerade personuppgifter):

Marina

Marinas mamma kontaktade oss först på grund av stor oro för de yngre barnen. Familjen hade traumatiska upplevelser bakom sig från hemlandet. Barnen fick ständiga utbrott och mamman visste inte hur hon skulle hantera dem. I kuratorssamtalen kunde hon få verktyg för att bemöta och sätta gränser. Så småningom kom samtalen in på Marina som var i ålder för att börja på gymnasiet. Hon uppvisade tydliga apatiska drag, ville bara ligga hemma och sova. För att få

ut henne hemifrån erbjöd vi en henne att bli praktikant hos oss. Den första tiden låg hon mest och sov med jackan uppdragen över huvudet, men hon fortsatte ändå att komma vilket vi såg som positivt. Hennes uppgift var att hjälpa Faezeh i kaféet och mycket tack vare den kontakt de fick kom hon så småningom ur sitt skal. Idag är hon en söt och utåtriktad tonåring som sköter sitt skolarbete. På KomSamman har hon blivit oumbärlig, hon gör en så viktig insats att vi har börjat avlöna henne. Även hennes yskon mår bra.

Naima

Naima var hårt kontrollerad hemifrån. Hon tilläts inte gå någonstans utan att hennes småsyskon kontrollerade henne. Föräldrarna kom till KomSamman för att de behövde hjälp med praktiska detaljer kring blanketter. Vi förde in samtalen på Naima och frågade om inte hon kunde få praktisera hos oss. Eftersom föräldrarna nu fått förtroende för oss vågade de säga ja till det. För Naima blev KomSamman en fristad och ett första steg på vägen att hitta sig själv.

Organisation, budget

KomSamman leds av en styrgruppen bestående av chefen för RCN, ordföranden i HIF, chefen för fritidsgården samt kyrkoherden Där beslutas om inriktning och mål, fördelning av budget och resurser med mera övergripande frågor. Sedan finns en mer operativ ledning med representanter för de verksamheter som finns där på onsdagarna. Där diskuteras ansvarsfördelning, regler, rutiner, samarbetet med mera, utifrån styrgruppens direktiv.

RCN:s del finansieras via Samkraft-projektet. 550 000 kr finns anslaget för 2013. HIF:s andel från Idrottslyftet är 250 000 kr/år, inklusive sommaraktiviteterna. UngZon har inte budgeterat speciellt för KomSamman men beräknar sin andel, i form av personal, lokaler och material till 90000 kr. Kyrkan står för lokaler inklusive städning och inventarier, därtill personalkostnader, totalt c:a 420 000 kr/år.

Till sommarverksamheterna har vi haft sponsorer, bland annat det lokala bostadsföretaget. För sommaren 2013 tillsköt Samkraft inga medel alls. Vi försöker dock att alltid se möjligheter i stället för hinder och en sommar utan badbussar vore otänkbart för oss. Vi hade länge försökt få ett samarbete med Rädda barnens lokalavdelning i Huddinge. På deras hemsida kunde vi under rubriken "Integrationsarbete" läsa: *För närvarande vilande*. Alltså kontaktade vi dem och frågade om de ville stå för badbussarna i år. Så blir det och bussarna kommer i år att kallas "Rädda barnen-bussarna." ???????? ännu inte klart...

Utvärdering

I samband med att Samkraft först beviljade medel till KomSamman ville man också se en utvärdering av det första året. Vi anlätade Johan Werner från konsultföretaget Carlén & Werner AB, som utvärderare. Han följde arbetet under det första året och levererade i september 2011 en utvärderingsrapport. Slutsatserna är att vi uppnått de mål vi ställde oss för det första året. Werner skriver också: "Projektet har på mycket kort tid utvecklats till en värdefull verksamhet för målgruppen. Vår bedömning är att projektet utifrån sina resultat hittills bör få möjlighet att permanentas och även spridas till andra områden i kommunen" (www.carlen-werner.se).

För att sprida våra erfarenheter och Werners slutsatser höll vi i januari 2012 en spridningkonferens. Drygt 100 personer deltog. Vi bjöd in Henry Ascher som gästföreläsare, det blev en mycket uppskattad dag.

Under 2013 har vi anlitat studenter på C-nivå och master-nivå för en förnyad utvärdering. Vi vill bland annat undersöka sambandet mellan deltagande i KomSamman och skolprestationer.

Att tänka utanför fyrkanten

KomSamman låter sig inte så lätt inordnas i det kommunala tänkandet. Bara att vi arbetar över våra egna förvaltningsgränser kan ställa till problem, dessutom bygger vi ju på samverkan med externa aktörer. Verksamhetens innehåll är inte heller så lätt att placera in. ”Är detta verkligen en verksamhet för vår nämnd?”, som en av våra chefer sa. Vi har ofta tvingats föra fruktlösa diskussioner om vart vi ska höra. Vi menar att sådana diskussioner är meningslösa. Det viktiga borde i stället vara att gemensamt fundera på hur vi på bästa möjliga sätt kan arbeta för barnen i vår kommun.

Det var den välkände företagsledaren Göran Carstedt från stiftelsen ”Det naturliga steget” som gav oss Einsteincitatet på framsidan. Carstedt var inbjuden till en dag med alla chefer i kommunen och han pratade om hur föråldrade organisationsformer hindrar oss från att lösa framtidens problem. Det Nya Tänkandet, som Carstedt kallar det, handlar om:

- Skapa önskvärda framtider
- Gränsöverskridande samarbeten
- Ändra spelets regler
- Att se och mäta det viktiga, inte det mätbara, och långsiktiga, inte kortsiktiga resultat.

Vi tog verkligen till oss av hans budskap men man kanske kan säga att kommunen inte riktigt var redo för att omsätta det i praktiken. Det kan vara intressant att notera att det snarare är förvaltningscheferna än politikerna som har svårt med det här.

Samverkan med ideella sektorn

”Överenskommelsen” är namnet på ett dokument som tagits fram av regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting.

”Det viktigaste målet med Överenskommelsen är att stärka de idéburna organisationernas självständiga och oberoende roll som röstbärare och opinionsbildare. Syftet är också att utveckla en större mångfald av utförare och leverantörer av hälso- och sjukvård samt omsorg. I Överenskommelsen finns sex gemensamma principer som grund för samverkan: principen om [självständighet och oberoende](#), principen om [dialog](#), principen om [kvalitet](#), principen om [långsiktighet](#), principen om [öppenhet och insyn](#) samt principen om [mångfald](#)”(Överenskommelsen).

Ska man kunna arbeta i enlighet med de principerna krävs det att kommunen har en egen strategi för hur ett samarbete ska utformas. Huddinge saknar det och det är något vi märkt av. Ett exempel är när vår chef avkrävde RCN en arbetsplan för KomSamman. Vi fick försöka förklara att det inte var upp till oss att skriva en sådan. Vi är fyra samverkande parter som ska komma överens och det är en process som inte alltid kan inordnas i kommunens tidsramar.

En masteruppsats från Linköpings universitet studerade KomSamman ur just denna aspekt ”(Samverkan) kan vara en väg för den kommunala verksamheten att nå ut till målgrupper som annars inte varit möjligt. Bland ideella organisationer återfinns en stor erfarenhet av socialt arbete i olika former samtidigt som de besitter en roll som inte förknippas med myndighetsutövning. Inom det sociala området och kanske framförallt inom

integrationsfrågor som här studeras kan det ha en stor betydelse för berörda individer (Öhr, s 49).”

Öhr är kritisk mot att kommunen saknar en policy för hur samverkan ska gå till: ”Samtidigt blir samverkan blir allt vanligare och det finns flera olika sätt att samverka på. Trots detta finns inget kommunalt direktiv för hur sådan samverkan ska utformas i praktiken” (s 53). ”Upprättandet av samverkansavtal ett sätt att legitimera samverkan, samverkan blir formell samtidigt som ansvarsfördelningen aktörerna emellan blir tydlig” (s 55).

KomSamman har uppmärksammats

”Ett lyckat exempel på integration” var rubriken när P1 Morgon gjorde ett reportage om oss. Intresset från media har varit stort och det har gjorts flera reportage. Vi har också inbjudits att berätta om verksamheten på några större konferenser, text ”Årkebiskopens möte” och Socionomdagarna. Strömsunds kommun i Jämtland har besökt oss några gånger och har haft planer på att starta en liknande verksamhet. I så fall ställer vi gärna upp som mentorer.

Slutord

Vi ville hitta ett nytt sätt att stödja de nyanlända barnen. Forskning bekräftade våra egna erfarenheter, att satsa på att stärka barnens vardagsmiljöer och att trygga deras föräldrar. Professor Hjerns ord ” Generella åtgärder som ger lite till många är bättre än riktade åtgärder till ett fåtal”, hade vi med oss. Samverkan med fritidsgården och med ideella sektorn gav oss helt andra möjligheter än om vi hade försökt göra allt själva. Vi förlitade oss på deltagarnas egna initiativ och fick uppleva en sprängkraft som vi inte hade vågat föreställa oss.

För förvaltningen har det här varit en relativt billig insats och definitivt kostnadseffektiv. Det är svårt att se hur man annars kan få ut så mycket verksamhet till en kostnad som motsvarar en årslön. När vi försökt tänka i nya banor har vi utmanat förhärskande strukturer i den kommunala organisationen. Vi har hela tiden gjort det med barnens bästa för ögonen och förhoppningsvis har både vi och våra chefer lärt oss något på vägen.

För politikerna verkar det ha varit lättare att ta till sig vårt arbete. Efter vår spridningskonferens skrev grundskolenämndens ordförande en blogg med rubriken ”Att våga bryta sina mönster”:

”Hur ofta gör man inte som man alltid gjort? För så ska det vara...så har det alltid varit och dessutom är det enklare så. Idag träffade jag en mängd människor som valt att göra något som man tidigare inte har gjort:

- *kuratoren som vidgat sitt uppdrag*
- *kyrkoherden som öppnat upp oanvända lokaler för något oväntat*
- *idrottsföreningen som sett potentialen i att bredda sin rekrytering*
- *chefen som vågat tänka utanför ramen*

.....Tack alla ni som engagerat er i KomSamman. Huddinge är bättre för att ni vågat bryta era mönster!” (Malin Danielsson)

Referenser:

SKOLFS 2009:15 Skolverket, Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever
Hjern: Satsa på barnens vardagsmiljöer, antologi från Allmänna barnhuset 2006/3.

Mellan det förflutna och framtiden. Andersson m.fl. Göteborgs universitet 2010.

Al- Baldawi: Migration-related stress and psychosomatic consequences, 2003

Överenskommelsen. se www.overenskommelsen.se

Öhr: Samverkan mellan kommunen och civilsamhället. En fallstudie av Huddinge kommuns arbete med unga nyanlända. Linköpings universitet

Malin danielsson: Liberalapproach.blogspot.com/2012/01